

УДК 336.71

Наталія ТКАЧЕНКО,
Олександр МОМОТ

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЕФЕКТІВ, ЩО ПОРОДЖЕНІ ЕКСПАНСІЄЮ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОГО БАНКІВСЬКОГО КАПІТАЛУ

Досліджено основні наслідки відкритості банківських систем для експансії транснаціонального банківського капіталу. Виокремлено основні форми присутності іноземних банків на території приймаючої країни, а саме: представництво іноземного банку, філіал іноземного банку, банк з іноземною участю та дочірній банк. Визначено фактори, які впливають на вибір транснаціональним банком певної організаційної форми присутності на зарубіжних ринках. Розглянуто відмінності в поведінці філіалів транснаціональних банків і дочірніх банків на фінансових ринках країни-реципієнта. Сформовано комплекс ризиків, які виникають у випадку відкритості банківської системи до присутності філіалів транснаціональних банків, та виявлено сукупність ефектів, що породжені експансією транснаціонального банківського капіталу.

Ключові слова: транснаціональні банки, відкритість банківської системи, транснаціональні потоки банківського капіталу, експансія транснаціонального банківського капіталу, ефекти, породжені експансією транснаціонального банківського капіталу.

Наталія ТКАЧЕНКО, Олександр МОМОТ

Систематизация эффектов, возникающих в связи с экспансией транснационального банковского капитала

Исследованы основные последствия открытости банковских систем для экспансии транснационального банковского капитала. Выделены основные формы присутствия иностранных банков на территории принимающей страны, а именно: представительство иностранного банка, филиал иностранного банка, банк с иностранным участием и дочерний банк. Определены факторы, влияющие на выбор транснациональным банком определенной организационной формы присутствия на зарубежных рынках. Рассмотрены различия в поведении филиалов транснациональных банков и дочерних банков на финансовых рынках принимающей страны. Сформирован комплекс рисков, возникающих в случае открытости банковской системы для присутствия филиалов транснациональных банков, выявлена совокупность эффектов, обусловленных экспансией транснационального банковского капитала.

Ключевые слова: транснациональные банки, открытость банковской системы, транснациональные потоки банковского капитала, экспансия транснационального банковского капитала, эффекты, обусловленные экспансией транснационального банковского капитала.

© Наталія Ткаченко, Олександр Момот, 2018

Natalia TKACHENKO, Olexander MOMOT

Systematization of the effects that arise in connection with the expansion of transnational bank capital

Introduction. Openness to transnational financial flows is one of the most important indicators of the development of banking systems. The advocates of openness of banking systems for the entry of transnational banks as positive characteristics indicate increased competition in the banking sector, increased financial stability and efficiency, application of the newest management methods, diffusion of banking innovations, consolidation of both prudential standards and standards of regulation and supervision of banking activities.

The purpose. The purpose of the article is to study the signs of globalization of financial space and the main forms of the presence of foreign banks in the territory of the host country and identify a set of risks and effects arising from the expansion of transnational bank capital.

Results. The main consequences of the openness of banking systems for the expansion of transnational bank capital are investigated in the article. The main forms of the presence of foreign banks in the territory of the host country are identified, namely: representation of a foreign bank, a branch of a foreign bank, a bank with foreign participation and a subsidiary bank. The factors influencing the choice by a transnational bank of a certain organizational form of presence in foreign markets are determined. The differences in the behavior of branches of transnational banks and subsidiary banks in the financial markets of the host country are examined. A set of risks emerged in the case of the openness of the banking system and the presence of branches of transnational banks is identified. A set of effects generated by the expansion of transnational bank capital is investigated.

Conclusions. The removal of barriers to capital flows must be coordinated with certain measures in macroeconomic policy. Failure to comply with this condition can lead to crisis phenomena, growth of external debt, especially short-term, and threaten the financial stability of the state.

Keywords: transnational banks, the openness of the banking system, transnational flows of banking capital, the expansion of transnational bank capital, the effects of the expansion of transnational banking capital.

JEL Classification: G15, G21.

Постановка проблеми. Сучасним моделям національних економік більшості країн світу притаманний відкритий характер. Завдяки лібералізації фінансової системи такі країни активно реалізують переваги міжнародного поділу праці та використовують різноманітні форми світогосподарських зв'язків. Ефекти від дерегулювання фінансового сектору через більш ефективний розподіл ресурсів, оперативність доступу до ліквідності в цілому спонукають більшість країн реалізувати

політику відкритості банківських систем. При цьому така політика передбачає більш активну участь у транскордонному русі капіталів і міжнародних відносинах. Варто зазначити, що відкритість до транснаціональних фінансових потоків слугує одним із важливих індикаторів розвитку банківських систем. Прихильники відкритості банківських систем для входження транснаціональних банків (далі – ТНБ) як позитивні характеристики зазначають посилення конкуренції в банківському секторі, підви-

щення фінансової стабільності та ефективності, застосування новітніх методів менеджменту, дифузію банківських інновацій, закріплення як пруденційних стандартів, так і стандартів регулювання та нагляду за банківською діяльністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз процесів експансії транснаціонального банківського капіталу отримав достатньо ґрунтовне висвітлення у наукових працях вчених-економістів. Так, Е. Черутті (E. Cerutti) [1], Дж. Фіхтер (J. Fiechter) [2], П. Факісс (P. Fáykiss) [3] сконцентрували свою увагу на дослідженні факторів, що впливають на вибір ТНБ тієї чи іншої організаційної форми присутності на зарубіжних ринках. В. Понтінс (V. Pontines) [4], Г. Хорарт (G. Hoggarth) [5], Н. Цетореллі (N. Cetorelli) [6] присвятили свої праці виявленню відмінностей в поведінці ТНБ у різних фазах економічного циклу, залежно від організаційної форми функціонування. Разом з тим, на нашу думку, теоретичні й прикладні аспекти впливу транснаціонального банківського капіталу на банківську систему країни-реципієнта потребують подальшого дослідження. Це пояснюється тим, що наразі не вдалося повною мірою систематизувати ризики, що виникають у випадку відкритості банківської системи до присутності філіалів ТНБ. Потребують ґрунтовного дослідження й охарактеризування ефекти, що породжені експансією транснаціонального банківського капіталу. Вирішення окреслених проблем дасть змогу підвищити ефективність нагляду за діяльністю ТНБ в країні походження та приймаючій країні.

Метою статті є дослідження основних форм присутності іноземних банків на території країни-реципієнта та виявлення комплексу ризиків і ефектів, що породжені експансією транснаціонального банківського капіталу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Необхідність дослідження впливу

транснаціональних потоків банківського капіталу на банківські системи приймаючих країн виникла в зв'язку з процесами фінансової глобалізації та формуванням нового напрямку фінансової науки – геофінансів. Специфіка цього напрямку полягає в акцентуванні уваги на проблематиці посилення здатності країни використовувати міжнародні фінансові ресурси в своїх національних інтересах, на оцінюванні ризиків і переваг грошових транскордонних переміщень, впливові спекулятивних потоків на грошову стабільність, рівень процентних ставок, стан платіжного балансу тощо.

На нашу думку, лібералізація операцій із капіталом приносить країні низку переваг, пов'язаних із припливом капіталу, що зумовлює зростання обсягів інвестицій, підвищення обсягів зовнішньо-торгівельних операцій, рівня доходів та споживання, зниження вартості наданих кредитів, більш ефективний розподіл ресурсної бази. Не можна не помітити й той факт, що приплив іноземного капіталу в країну підвищує як капіталізацію банківських установ, так і фінансову базу країни та сприяє зростанню рівня монетизації економіки. Банк з іноземним капіталом має більші можливості доступу на міжнародні фінансові ринки не лише через доступ до грошових ресурсів своїх материнських компаній, а й через більш високий рівень довіри до такої банківської установи на міжнародному фінансовому ринку. Звідси можна зробити висновок, що прихід банків з іноземним капіталом сприяє переливу капіталу з країн, яким властивий недостатній рівень капіталовіддачі та надлишок капітальних ресурсів, до тих країн, в яких відчувається нестача капіталу, а очікувана норма прибутку є високою.

За нашими міркуваннями, формування загального фінансового простору з іншими країнами характеризується сукупністю ознак (рис. 1).

Рис. 1. Загальні ознаки формування фінансового простору з іншими країнами*

* Побудовано авторами.

Основними наслідками відкритості банківських систем для експансії транснаціонального банківського капіталу, на нашу думку, є наступні:

- по-перше, приплив банків з транснаціональним банківським капіталом до національної банківської системи;
- по-друге, зростання прямого транскордонного банківського кредитування, прямих іноземних інвестицій та інших форм руху капіталу, зокрема, портфельних інвестицій в інструменти участі в капіталі та облігації.

Зазвичай банківські установи розширюють свою глобальну присутність, створюючи операційні підрозділи в багатьох країнах у вигляді філіалів та дочірніх організацій (табл. 1). Дані табл. 1 свідчать, що за на-

явності статусу резидента та фізичної присутності банківським установам простіше залучати ресурси на місцевому ринку та кредитувати компанії, домашні господарства приймаючої країни. Це пояснюється тим, що близькість до кінцевого клієнта надає банківській установі переваги в частині точнішої оцінки можливостей отримання прибутку та управління супутніми ризиками. Також на увагу заслуговує й той факт, що такі банки можуть використовувати капітал, який отримують від материнського банку, або самостійно залучають фінансування на міжнародних ринках капіталу.

Але поряд з позитивними моментами, існують ризики, на які може наражатися в процесі функціонування діяльність філіалів ТНБ. У зв'язку з цим, науковий інтерес

Таблиця 1

Основні форми присутності іноземних банків на території приймаючої країни*

Форма	Характеристика
Представництво іноземного банку	відкривається на території приймаючої країни з метою надання інформації про такий банк. Діяльність такого банку обмежується сприянням у встановленні взаємовідносин між головним офісом та банками, фінансовими установами та підприємствами приймаючої країни. Представництво іноземного банку здійснює підготовку інформації про загальний стан економіки, тенденціях у бізнесі, інвестиційному кліматі приймаючої країни для інформування клієнтів банку. Представництву іноземного банку не дозволяється здійснювати банківські та фінансові операції (наприклад, видача кредитів, прийняття депозитів, відкриття клієнтських рахунків та ін.) на території приймаючої країни.
Філіал іноземного банку	не є юридичною особою на території приймаючої країни та не підпадає під вплив її банківського нагляду; операції здійснюються через материнський банк, філіал є його невід'ємною частиною. Перелік та обсяги дозволеної діяльності для філіалів іноземних банків та ступінь їх проникнення до банківської системи приймаючої країни є відмінними для різних країн та переважно залежать від системи банківського регулювання.
Банк з іноземною участю	юридична особа, що проваджує операції в приймаючій країні; контролюється двома або більше материнськими банками або фінансовими установами, в тому числі й тими, які належать іноземним партнерам.
Дочірній банк	повністю належить іноземному банку; юридична особа, яка працює на території приймаючої країни.

* Складено на основі [7].

викликає аналіз факторів, що визначають форму присутності ТНБ на території приймаючої країни, розгляд аргументів за і проти діяльності філіалів ТНБ, а також дослідження специфіки їх присутності на фінансових ринках різних країн.

Розглянемо фактори, які впливають на вибір ТНБ тієї чи іншої організаційної форми присутності на зарубіжних ринках. Так, на думку С. Черутті [1], рішення про відкриття філіалу в приймаючій країні залежить від: по-перше, регулювання операційної діяльності філіалу, тобто чим жорсткішими є вимоги та ширшими обмеження, тим менша ймовірність вибору певної організаційної форми; по-друге, регулювання банківської діяльності в країні походження банку; по-третє, рівня оподаткування (якщо ставки податків у країні походження банку значно нижчі, ніж у приймаючій країні, то філіал буде більш привабливою формою присутності); по-

четверте, обраної бізнес-моделі операційної діяльності материнського банку, що буде визначати рівень проникнення на ринок країни-реципієнта (якщо іноземний банк не планує надавати роздрібні банківські послуги, то високою є ймовірність відкриття філіалу); по-п'яте, рівня політичних та економічних ризиків у приймаючій країні, особливо якщо спостерігається макроекономічна нестабільність та втручання уряду в діяльність банків (за таких умов, чим вищими є ризики у приймаючій країні, тим більшою є ймовірність присутності іноземного банку в формі філіалу); по-шосте, ступеня розвитку фінансового ринку.

Дещо іншу позицію має Дж. Фіхтер [2]. На його думку, прийняття міжнародними банківськими групами рішення про відкриття філіалу може бути пов'язане з такими аргументами, як: 1) менша величина витрат, ніж при відкритті дочірнього банку. Наприклад, в останньому випадку вартість

залучення зовнішнього фінансування буде вищою; 2) більша ефективність функціонування банківської групи в зв'язку з переміщенням капіталу та доходів; 3) наявність переваг, пов'язаних із регулюванням та наглядом. Наприклад, відбувається підпорядкування в основному лише наглядовим вимогам у країні походження банку.

Окрім того, аргументація щодо вибору організаційної форми присутності може обґрунтовуватися перевагами та недоліками, які іноземний банк визначає конкретно для певної країни. Зокрема, це може бути пов'язано зі сприйняттям потенційними споживачами банківських послуг філіалів, наявністю та особливостями організації системи страхування депозитів у приймаючій країні та країні походження, а також із сукупністю інших факторів. Так, П. Факісс [3] має власне переконання, що вибір на користь філіалу або дочірнього банку залежить, насамперед, від стратегії ведення бізнесу материнським банком. Якщо банк орієнтований на роботу з корпоративними клієнтами в приймаючій країні, то, ймовірно, він відкриватиме філіал. Така організаційна форма присутності банку може бути обраною в разі, якщо вона є основою стратегії розширення діяльності тієї чи іншої банківської установи на зарубіжних ринках.

Розглянемо більш детально відмінності в поведінці філіалів ТНБ та дочірніх банків на фінансових ринках у приймаючої країни, а також поведінку іноземних банків залежно від організаційної форми присутності, в тому числі й за різних фаз економічного циклу, особливо в кризовий період.

Дослідник В. Понтінс [4] з'ясував, що іноземні банки, які функціонують у формі філіалів, під час фінансово-економічних криз більшою мірою, ніж дочірні банки, скорочували обсяги наданих кредитів. Це спонукало до такого висновку: регулятори в країнах, що розвиваються, мають стимулю-

вати присутність іноземних банків у формі юридичної особи, а не філіалу.

Г. Хогарт [5] також дійшов висновку, що надання кредитів філіалами іноземних банків є більш циклічним, ніж у банків-юридичних осіб. Під час фінансових криз вони суттєво скорочують обсяги кредитування, на відміну від банків-юридичних осіб, що є більш чутливим для економіки країни. Незважаючи на те, що в активах філіалів іноземних банків більшу частину займають міжбанківські кредити та цінні папери, а у дочірніх банків ця величина не перевищувала однієї третьої, вони були важливим джерелом надання кредитів для установ нефінансового сектору та домашніх господарств. На нашу думку, такий стан зумовлений міжбанківським кредитуванням. Варто також зауважити, що філіали практично не проваджують депозитні операції в сегменті роздрібного банківського бізнесу та, відповідно, в обсязі їх зобов'язань частка депозитів фізичних осіб є мізерною. В активах та пасивах філіалів домінують кошти нерезидентів, які суттєво залежать від фінансування банків-нерезидентів, в тому числі тих, які не належать до материнського банку. Отже, філіали іноземних банків є, з одного боку, уразливими до впливу зовнішніх шоків, а з іншого – стають потенційним джерелом «переливу» таких шоків на економіку інших країн.

У свою чергу, Н. Цетореллі [6] у процесі наукових досліджень довів, що головні офіси ТНБ вилучали капітал зі своїх зарубіжних філіалів у всіх приймаючих країнах. Іншими словами, під час фінансових криз материнський банк також є схильним до використання коштів філіалів задля збільшення кредитування в країні походження. Це, зрозуміло, впливає на обсяги кредитування в приймаючій країні. Наслідком є те, що в післякризовий період деякі країни посилити законодавство в частині регулю-

вання входу на ринок філіалів іноземних банків.

Водночас, Дж. Фіхтер [2] дійшов логічного висновку, що ні філіал, ні тим більше дочірній банк не є кращою формою присутності, з точки зору фінансової стабільності в приймаючій країні. На його думку, оптимальна форма може бути забезпечена лише за наявності дієвого механізму контролю за транскордонними банківськими групами, що передбачає, по-перше, ефективний нагляд в країні походження та приймаючій країні; по-друге, укладання угоди про обмін інформацією та формулювання процедури вирішення транскордонних суперечок; по-третє, домовленість про спільність витрат у разі виникнення суперечок.

За нашими міркуваннями, філіали ТНБ є чутливими до впливу ефекту асиметричності інформації. Така ситуація є характерною в тому випадку, якщо не здійснюється достатня експертиза при відборі та моніторингу позичальників, а також за відсутності стимулів прийняття надмірних ризиків (проблема *moral hazard*). В результаті цього фінансові втрати банків за кредитами можуть зростати. Звичайно, такі втрати призводять до погіршення балансів банків, оскільки вартість активів зменшується відносно зобов'язань та, як наслідок, скорочується власний капітал банку. А вже з втратою капіталу, діяльність банку є більш ризикованою, тому вкладники й інші потенційні кредитори банківської установи все менше запозичують фінансових ресурсів. Чим менше банк залучає ресурсів, тим меншою є можливість надання кредитів. Отже, кредитний бум перетворюється в кредитний крах. Якщо погіршення банківських балансів є значним, то це може призвести до паніки, за якої виникає каскадний ефект банкрутств, коли падіння одного банку проковує крах іншого. Банкрутства та закриття переважної кількості банків за короткий пе-

ріод призводять до згорання фінансового посередництва, загострення асиметричності інформації, суттєвого зниження запозичень для реального інвестування та скорочення економічної активності.

За такої ситуації ризик втрати репутації в період фінансової кризи для материнського банку є суттєвим та спонукає його до негайної санації «дочки». У випадку, якщо материнський банк відчуватиме гостру нестачу ліквідності, в нього може не залишитися можливостей для надання фінансової допомоги. Тому готовність материнських банків надавати підтримку в кризових ситуаціях може визначатися, насамперед, рівнем достатності капіталу. У випадку ж, коли його величина є оптимальною, фінансова підтримка може зменшити схильність дочірніх банків до впливу локальних дестабілізуючих факторів і забезпечити певний ступінь стабільності для місцевих фінансових систем. Таким чином, конкретний сценарій розвитку подій визначатиметься специфічними характеристиками материнських банків.

Отже, на підставі проведеного дослідження, можна сформувати комплекс ризиків, які виникають у випадку відкритості банківської системи до присутності філіалів ТНБ (рис. 2).

Насамперед, це ризики вкладення фінансових ресурсів у країни, що розвиваються, під час економічної стабільності та виведення їх в разі появи ознак нарощування тих чи інших проблем.

При цьому процес виведення капіталу набуває неочікуваного та масового характеру, що сприяє як посиленню волатильності економіки приймаючої країни, так і розвитку фінансової і валютної кризи. Таким чином, колапс потоків капіталу є домінантою фінансових криз на ринках країн, що розвиваються.

Логічною та правильною є думка сучасних економістів, що схильність до негативних

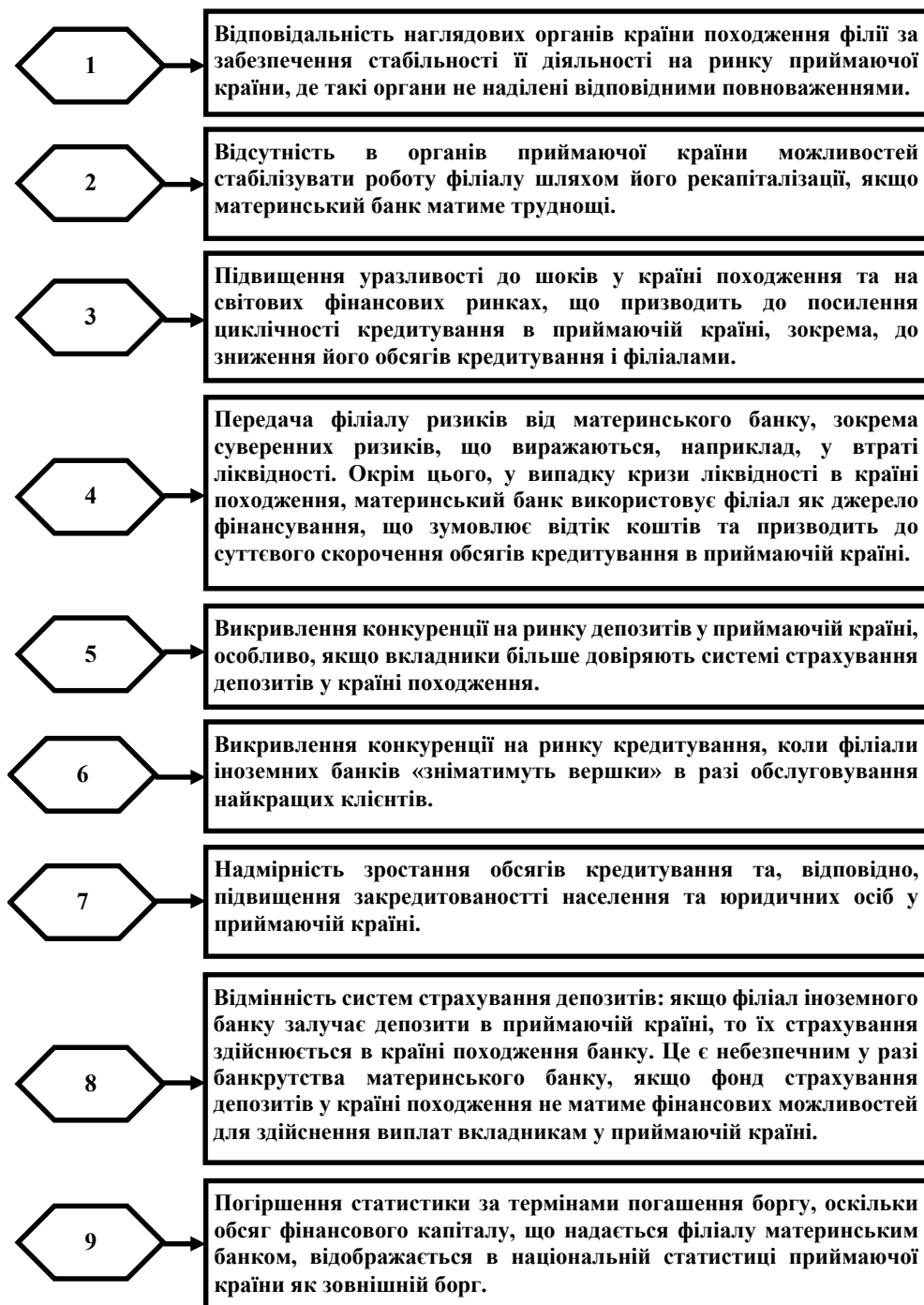

Рис. 2. Систематизація ризиків, що виникають у випадку відкритості банківської системи до присутності філіалів ТНБ*

* Побудовано авторами.

проявів фінансових криз і шоків збільшується в багатократному розмірі у відкритих для іноземного капіталу банківських системах. Це пов'язано зі стрімким розвитком «фінансової інфекції» з країн походження кризи до країн здійснення операцій. Аналізуючи різні прояви фінансових криз, у тому числі феномен «раптових зупинок» притоку капіталу та різку переорієнтацію поточних операцій, не можливо знайти підтвердження тому, що в країнах

із більш відкритими банківськими системами кризи відбуваються частіше, ніж у менш відкритих країнах. Тобто епізоди фінансових криз – це яскравий прояв більш загального феномену макроекономічної мінливості.

Систематизація науково-економічного підґрунтя наукових досліджень дала змогу виявити певну сукупність ефектів, що породжені експансією транснаціонального банківського капіталу (табл. 2).

Таблиця 2

Характеристика ефектів, що породжені експансією транснаціонального банківського капіталу*

Назва ефекту	Характеристика ефекту
«ефект мусону» («monsoonal effect»)	Криза на певному ринку, що розвивається, обумовлена економічною політикою розвиненої країни або групою таких країн. У такому випадку криза не є наслідком помилкової фінансової політики уряду країни, що розвивається, але може спричинити негативний вплив на рівень її внутрішнього та зовнішнього боргу, стабільність банківської системи.
«ефект розповсюдження» («spillovers»)	Криза на одному з ринків, що розвивається, може негативно вплинути на основні макроекономічні показники іншої аналогічної країни, тим самим обумовити кризові прояви. Наприклад, різка девальвація національної валюти в країні, яка є зовнішньоторговельним партнером, здатна призвести до погіршення торгового сальдо та зумовити нестабільність валюти.
«заразний» ефект або ефект «інфекції» (contagion effect)	Криза на одному з ринків, що розвивається, може спричинити кризу на інших аналогічних ринках, причому такі кризи не будуть наслідком негативної зміни фундаментальних економічних показників, зважаючи на слабо формалізовані фактори, такі як: зміни інвестиційних переваг, інтерпретації наявної інформації, корегування поведінки інвесторів. Ззовні такий ефект є слабо формалізованим та виявляється у вигляді певних повідомлень і відображає настрої, що визначають оперативні рішення ринкових операторів. Але такі рішення можуть кардинальним чином змінювати стан кон'юнктури на фінансову ринку.
ефект «будильника» («wake-up call»)	Після фінансової кризи в одній країні (валютної, фондової, банківської або зовнішньоплатіжної) зовнішні інвестори звертають підвищену увагу на аналогічні фундаментальні показники в інших країнах. У випадку, якщо їх співвідношення вказує на ймовірну загрозу фінансової стабільності, то в досліджуваній країні знижуються кредитні рейтинги, що потенційно посилює можливість виникнення кризи. Окрім того, фінансовий ринок такої країни все більше підпадає під вплив зовнішньої інформації.
ефект «стадної» поведінки інвесторів («the herding behavior»)	В період фінансових катаклізмів в одній або групі країн, що розвиваються, отримує розповсюдження інвестиційна стратегія, відповідно до якої (на підставі експертних оцінок і прогнозів) здійснюється продаж активів інших країн із перехідною економікою, які не мали кризових проявів. У результаті таких продажів кризові прояви були спровоковані інвесторами.
ефект впливу «могутнього сусіда» («large neighbor» effect)	Невеликі за обсягом фінансові ринки підпадають під вплив кон'юнктури на більш крупних сегментах. Така ситуація відбувається з огляду на наявність фінансових зв'язків між такими країнами. Криза в одній країні може спровокувати фінансову кризу в іншій, незалежно від її фундаментальних показників, через реверсні тенденції.

* Складено на основі [8].

Варто зауважити, що, незважаючи на наявність наведених вище ризиків, жодна з країн, які послабили та/або зняли обмеження на потоки капіталу, стратегічно не відмовилась від такого рішення. Лише окремі країни на певний період призупиняли його або вводили тимчасові обмеження на динамічність руху капіталу. Вважаємо, що при оцінюванні впливу вільних потоків капіталу слід звертати увагу, насамперед, на структуру таких потоків. Це обумовлюється особливістю міжнародних потоків капіталу, зокрема їх різнокомпонентністю за ступенем волатильності.

Переваги від прямих іноземних інвестицій вчені не заперечують. Більш критично дослідники підходять до надходжень короткострокового залученого капіталу, який зосереджується в банківському секторі [9]. Це пояснюється тим, що прями іноземні інвестиції і потоки портфельних інвестицій в акціонерний капітал є більш стабільними та менш схильними до різких змін напрямків вкладень. Водночас боргові потоки, навпаки, пов'язані з великим ризиком, мають проциклічний характер та є дуже мінливими. Це, у свою чергу, посилюватиме несприятливий вплив негативних фінансових шоків на банківську систему. Отже, саме структура потоків капіталу суттєво впливає на уразливість країни до фінансових криз. Якщо значна частина надходження капіталу набуває форми ризикованих банківських позик, то «фінансова крихкість» банківської системи зростає.

З метою мінімізації впливу негативних ефектів, на нашу думку, варто застосовувати заходи з обмеження руху потоків капіталу, які, з одного боку, спрямовані на обмеження надходження капіталу, а з іншого – на скорочення його відтоку. У свою чергу, в кожній із цих груп заходів МВФ розмежує такі підгрупи [10]:

- заходи, в основі яких лежить принцип резидентства, тобто широкий комплекс заходів зі здійснення впливу на тран-

скордонну фінансову діяльність, їх порівнюють до резидентів і нерезидентів (наприклад, обмеження для нерезидентів на придбання державних цінних паперів);

- інші заходи, які аналогічно застосовують як до резидентів, так і до нерезидентів. Як приклад можна навести мінімальний період розпорядження, резервні вимоги за депозитами в іноземній валюті тощо.

Кожна із груп охоплює заходи прямого регулювання (обмеження та заборони), так і цінові або ринкові заходи. Застосування комплексу таких заходів може відрізнитися залежно від специфіки конкретних операцій, пов'язаних із надходженням/відтоком капіталу (наприклад, лише портфельних інвестицій). До того ж вони можуть також розповсюджуватися лише на короткострокові капітальні потоки.

Висновки. Отже, на підставі проведеного дослідження можна зробити висновок стосовно вихідних умов щодо відкритості банківської системи задля отримання реальної вигоди з одночасним зниженням ризику виникнення кризи. Так, міжнародний досвід засвідчує, що зняття бар'єрів на рух капіталу має бути узгодженим із певними заходами в макроекономічній політиці. Необхідними попередніми умовами для відкриття ринку капіталу є [10]: хороші макроекономічні показники; розвинений фінансовий сектор, здатний долати волатильність потоків капіталу; відсутність суттєвого дефіциту поточного рахунку; достатній рівень міжнародних резервних активів; плаваючий обмінний курс; обережна фіскальна політика; висока якість пруденційного нагляду та регулювання в фінансовій сфері; ефективна система моніторингу капітальних потоків; відсутність практики надання неявних державних гарантій, що сприяють надмірному та нестійкому потоку

капіталу; ефективна система управління ризиками суб'єктів економічної діяльності фінансового та нефінансового секторів; використання кращих практик обліку, аудиту, стандартів розкриття інформації та правил надання звітності. Недотримання перелічених умов може призвести до кризових явищ, зростання зовнішньої заборгованості, особливо короткострокової, та створювати загрозу фінансовій стабільності держави.

Список використаних джерел

1. Cerutti E. *How banks go abroad: branches or subsidiaries?* / E. Cerutti, G. Dell Ariccia, M.S. Martinez-Peria // *Journal of Banking & Finance*. – 2007. – Vol. 31. – P. 1669–1692.

2. Fiechter J. *Subsidiaries or branches: does one size fit all?* [Electronic resource] / J. Fiechter, I. Ötoker-Robe, A. Ilyina, M. Hsu, A. Santos, J. Surti. – IMF Staff discussion note SDN/11/04, 2011. – Access mode : <https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2011/sdn1104.pdf>.

3. Fáykiss P. *Transforming subsidiaries into branches – should we be worrying about it?* MNB Occasional Papers, 106 / P. Fáykiss, G. Grosz, G. Szigel. – Budapest : Central Bank of Hungary, 2013. – 30 p.

4. Pontines V. *How should we bank with foreigners? An empirical assessment of lending behaviour of International Banks to six East Asian countries.* ADBI Working Paper 386 [Electronic resource] / V. Pontines, R.Y. Siregar. – Tokyo : Asian Development Bank Institute, 2012. – Access mode : <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/156241/adbi-wp386.pdf>.

5. Hoggarth G. *Which way do foreign branches sway? Evidence from the recent UK domestic credit cycle* [Electronic resource] / G. Hoggarth, J. Hoolley, Ye. Korniyenko // *Bank of England Financial Stability Paper*. – 2013. – № 22. – Access mode : https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2280385#.

6. Cetorelli N. *Liquidity management of US global banks: internal capital markets in the great recession* [Electronic resource] / N. Cetorelli, S. Goldberg // *NBER Working Paper*. – 2011. – № 17355. – Access mode : https://www.newyorkfed.org/medialibrary/media/research/staff_reports/sr511.pdf.

7. Демиденко М.В. *Либерализация финансового рынка Республики Беларусь в рамках ЕАЭС* / М.В. Демиденко, И.В. Пелупась, И.Э. Точицкая. – СПб. : ЦИИ ЕАБР, 2016. – 68 с.

8. Masson P. *The role of the IMF: financing and its interactions with adjustment and surveillance.* Pamphlet Series No. 50 / P. Masson, M. Musa. – Washington : International Monetary Fund, 1995. – 97 p.

9. Kaminsky G.L. *On crises, contagion and confusion* / G.L. Kaminsky, C.M. Reinhart // *Journal of International Economics*. – 2000. – Vol. 51(1). – P. 145–168.

10. *The IMF's approach to capital account liberalization: revisiting the 2005 IEO evaluation* [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.imf.org/ieo/pages/EvaluationImages232.aspx>.

References

1. Cerutti, E., Dell Ariccia, G., Martinez-Peria, M.S. (2007). *How banks go abroad: branches or subsidiaries?* *Journal of Banking & Finance*, 31, 1669–1692.

2. Fiechter, J., Ötoker-Robe, I., Ilyina, A., Hsu, M., Santos, A., Surti, J. (2011). *Subsidiaries or branches: does one size fit all?* IMF Staff discussion note SDN/11/04. Available at: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2011/sdn1104.pdf>.

3. Fáykiss, P., Grosz, G., Szigel, G. (2013). *Transforming subsidiaries into branches – should we be worrying about it?* MNB Occasional Papers, 106. Budapest: Central Bank of Hungary.

4. Pontines, V., Siregar, R.Y. (2012). *How should we bank with foreigners? An empirical assessment of lending behaviour of International Banks to six East Asian countries.* ADBI Working Paper 386. Tokyo: Asian Development Bank Institute. Available at: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/156241/adbi-wp386.pdf>.

5. Hoggarth, G., Hooley, J., Korniyenko, Ye. (2013). *Which way do foreign branches sway? Evidence from the recent UK domestic credit cycle. Financial Stability Paper, 22.* Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2280385##.

6. Cetorelli, N., Goldberg, S. (2011). *Liquidity management of US global banks: internal capital markets in the great recession. NBER Working Paper, 17355.* Available at: https://www.newyorkfed.org/medialibrary/media/research/staff_reports/sr511.pdf.

7. Demidenko, M.V., Pelipas, I.V., Tochickaia, I.Je. (2016). *Liberalizacija finansovogo rynka Respubliki Belarus v ramkah EAJeS [Liberalization of the financial market of the Republic*

of Belarus within the framework of the Euro-Asian Economic Union]. Sankt-Peterburg [in Russian].

8. Masson, P., Musa, M. (1995). *The role of the IMF: financing and its interactions with adjustment and surveillance. Pamphlet Series No. 50.* Washington: International Monetary Fund.

9. Kaminsky, G.L., Reinhart, C.M. (2000). *On crises, contagion, and confusion. Journal of International Economics, 51 (1), 145-168.*

10. IMF (2015). *The IMF's approach to capital account liberalization: revisiting the 2005 IEO evaluation.* Available at: <https://www.imf.org/ieo/pages/EvaluationImages232.aspx>.

Стаття надійшла до редакції 29.03.2018.